

UDKAST

Rammeaftale 2011
På socialområdet og specialundervisningsområdet

Indholdsfortegnelse

Indledning	3
1. Udfordringer og udvikling af tilbud i Syddanmark	4
Forstærket behov for at følge udviklingen i kapaciteten af pladser	4
Specialisering.....	5
Udvikling af rammeaftalesamarbejdet	5
Temaer der drøftes i 2011	6
2. Vurdering af fremtidige behov	8
Socialt truede børn og unge (SEL § 67, stk.3).....	8
Handicappede børn og unge, SEL §§ 32, 36 og 67, stk. 2	9
Udviklingshæmmede.....	9
Personer med autisme, ADHD, DAMP og lignende.....	9
Fysisk handicappede	10
Senhjerneskadede	10
Sindslidende	10
Hjemløse mv.	11
Voldsramte kvinder.	11
Stofmisbrugere.....	11
Hjælpeområdene.....	12
Folkeskoleloven § 20 stk. 3 - specialpædagogisk bistand til førskolebørn samt specialundervisning af børn og unge.....	12
Specialundervisning for voksne (§ 1 stk. 3 tale, høre eller syn)	12
3. Fælles visioner, mål og principper - 2010 til 2013	13
4. Konkrete samarbejder i rammeaftalen og vurdering af samarbejdet	15
Samarbejdet om rammeaftalen og forslag til udvikling af samarbejdet	15
Faglige netværk	15
Fokusområder.....	16
Udvikling og fastholdelse af faglig viden og kvalitet	17
Fælles Samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere.....	17
Tilsyn med udviklingshæmmede lovovertrædere	17
Specialrådgivning og konsulentfunktioner	18
5. Fælles aftaler	19
Håndtering af pladser, ventelister og forpligtelser.....	19
Koordinering med kommunale aftaler på området.....	20
Justeringer af rammeaftalen.....	20
Økonomiske aftaler og fælles takstprincipper	20
Overtagelse af tilbud	21
Bruger- og pårørendeinddragelse	21

Bilagsliste:

1. Sammendrag af de kommunale redegørelser
2. Takstoversigt – foreligger november 2010
3. Takstprincipper Rammeaftale 2011 på det sociale område i Syddanmark
4. Udarbejdelse af Rammeaftale 2011
5. Justeringer i aftaleperioden
6. Fokusområder mv.
7. Udviklingsplaner
8. Kommunal samarbejdsaftale

Indledning

Hovedformålet med rammeaftalen er at sikre det rette udbud af pladser og udvikling af tilbud til borgerne samt understøtte indsatsen på det specialiserede socialområde i Syddanmark.

Rammeaftale 2011 er et forum for drøftelser på tværs af kommunerne om koordinering af indsatsen på det specialiserede socialområde. Rammeaftalesamarbejdet understøtter den fortsatte udvikling på området i Syddanmark, både i forhold til omkostninger og indhold i tilbuddene. Desuden aftales der fælles regler for beregning af taksterne på alle tilbud for at sikre ensartede og gennemskuelige takstberegninger og takster for 2011 bliver synliggjort. Samarbejdet i rammeaftaleregi har således både økonomiske og faglige dimensioner.

Som led i samarbejdet om rammeaftalen samarbejdes også i faglige netværk og der aftales fælles fokusområder på konkrete områder, hvor der er særlige udfordringer. Desuden er Samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere aftalt som en del af rammeaftalen.

Regionsrådet udarbejder rammeaftalen i tæt samarbejde med kommunerne. KKR-Syddanmark og Kontaktudvalget i Syddanmark drøfter udkast til rammeaftalen herunder takstprincipperne, inden den godkendes. Det er de 22 kommunalbestyrelser og Regionsrådet, der godkender rammeaftalen. Rammeaftalen skal være godkendt senest den 15. oktober 2010 mens overblik over takster for 2011 foreligger i november 2010.

Rammeaftalen er lovpligtig og gælder fra 1. januar 2011 til 31. december 2011¹. I Syddanmark bliver der indgået én samlet rammeaftale for både det sociale område og specialundervisningsområdet.

På www.socialportalsyd.dk kan man finde Rammeaftale 2011 med tilhørende bilag og opdaterede informationer om takstsamarbejdet, arbejdsgrupper, faglige netværk, fokusområder, samråd m. m.

---

¹ Lov om social service, § 6, stk. 2, Bekendtgørelse nr. 36 af 26. januar 2006 om rammeaftaler m.v. på det sociale område og på det almene ældreboligområde, Vejledning til bekendtgørelse af 3. marts 2006, samt Bekendtgørelse nr. 354 af 24. april 2006 om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til Regionsrådet og rammeaftalen mellem Regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet.

1. Udfordringer og udvikling af tilbud i Syddanmark

Kommunernes tilkendegivelser i de kommunale redegørelser fra foråret 2010 viser en generel tendens til, at man i 2011 viderefører strategien om at tilbyde borgerne tilbud i nærmiljøet samt om en høj grad af selvforsyning af tilbud. Dette gælder såvel store som mindre kommuner. Dog anfører flere, især mindre kommuner, at man også fremadrettet forventer at have behov for at købe specialiserede pladser hos andre udbydere.

Det beskrives i de kommunale redegørelser, at man i højere grad vil visitere til kommunens egne tilbud samt udvide eller oprette egne tilbud. Der er således en række konkrete beslutninger og planer om at oprette tilbud i den enkelte kommune til blandt andet senhjerneskadede, sindslidende og autister. Desuden peger flere på et behov for pladser til børn og unge med sociale og psykiatriske problematikker, herunder i nogle tilfælde også misbrug. Mange kommuner ønsker at oprette egne dagtilbud ligesom en del kommuner beskriver, at man i stigende omfang vil tilbyde støtte i eget hjem (§85-støtte) som alternativ til døgntilbud.

Forstærket behov for at følge udviklingen i kapaciteten af pladser

De mange justeringer af kapacitet og ændringer i visitationspraksis betyder et fortsat behov for at koordinere kapaciteten på det specialiserede socialområde. Et af formålene med rammeaftalen er, at skabe et overblik over alle udbyderes udbygningsplaner. Dette er også et formål i samarbejdsaftalen for kommunerne i Syddanmark. Koordineringen foregår således i flere fora og det er ønskeligt, at der fremadrettet etableres et fælles overblik på relevante områder. Udfordringen ligger i, at justeringer af udbud og udviklingen af behov kommer til at harmonere, så udvidelser i en kommune ikke giver overkapacitet hos andre udbydere. Samtidig skal der sikres en tilstrækkelig kapacitet på de enkelte områder. De mange kommunale udbygningsplaner betyder til gengæld, at en stigende andel af de specialiserede tilbud fremadrettet ikke vil være omfattet af rammeaftalen, hvilket medfører et faldende overblik over kapaciteten af specialiserede sociale tilbud.

Forsyningssikkerheden er fortsat et tema. De største kommuner har gode muligheder for i vid udstrækning at være selvforsynende på hovedparten af de specialiserede områder. Disse muligheder har de mindre kommuner ikke i samme grad. Derfor er det afgørende for forsyningssikkerheden i hele Syddanmark, at der kan indgås de nødvendige aftaler – via rammeaftalen og kommunale samarbejdsaftaler om adgang til køb af pladser hos andre udbydere.

Der er behov for at udvide kapaciteten af pladser blandt andet til borgere indenfor autismespektret, senhjerneskadede, sindslidende samt visse grupper af udviklingshæmmede. Der er planlagt en række udvidelser og omlægninger af kapaciteten i Syddanmark i 2011 for at imødekomme disse behov.

Rammeaftalens parter er enige om at følge udviklingen og handle i overensstemmelse med de fælles aftalte mål og principper. Målet er, at den igangværende og forestående omlægning af tilbuddene sker på en måde, der tilgodeser hensynet til såvel borgerne som kommunernes ønske om øget grad af selvforsyning. Der bør derfor også lokalt være fokus på dialog om ændringerne, så tilpasningerne sker på en hensigtsmæssig måde for alle aktører.

Der er enighed om at følge ventelister og ventetider til de sociale tilbud. Den Koordinerede Venteliste, der er fælles for kommunerne og Regionerne, er et redskab til det ønskede overblik i det omfang systemet anvendes af udbyderne. Herved er der mulighed for løbende at vurdere og handle på udviklingen i ventelister og ventetider. Gennem 2010 bliver der arbejdet på at forbedre kommunernes tilslutning til Den Koordinerede Venteliste for at opnå det bedst mulige overblik.

Den aktuelle udvikling med de mange lokale udbygninger af pladser peger dog i retning af, at der tilsvarende er et behov for at have fokus på at undgå overkapacitet og dermed ledige pladser og de omkostninger, der er forbundet hermed. Derfor skal der være stor opmærksomhed på behovet for at nedjustere pladstallet på eventuelle konkrete tilbud med langvarig vigende belægning med det formål at minimere omkostninger forbundet med ledige pladser.

Det er fortsat relevant at følge og drøfte, hvordan man fagligt og økonomisk mest hensigtsmæssigt tilrettelægger tilbud til borgere med massive individuelle støttebehov. Der er tale om de sager, som ofte fører til, at der bliver oprettet enkeltmandsprojekter eller særforanstaltninger. Det er aftalt, at der som led i den årlige takstanalyse også ses på udviklingen i omfang og omkostninger til særforanstaltninger, enkeltmandsprojekter samt særligt høje ordinære takster.

Der skal i stigende grad være fokus på snitfladerne mellem rammeaftalen og sundhedsaftalerne, hvor der især i forhold til psykiatriområdet og senhjerneskeområdet bør være dialog og samarbejde på tværs af sundhedsområdet og socialområdet. Konkret er aftalt dialog på regionalt niveau i regi af sundhedsaftalerne om indsatsen overfor borgere med dobbeltdiagnoser og hvor det er relevant, kan emner tages op i regi af KKR.

Endelig skal nævnes to væsentlige lovændringer i 2010, der er relevante at være opmærksomme på i forhold til den fremadrettede udvikling på det specialiserede socialområde. For det første den pr. 1. juni 2010 vedtagne lov om ændring af straffeloven, der betyder, at den kriminelle lavalder pr. 1. juli 2010 er nedsat fra 15 år til 14 år. Dette vil betyde øget efterspørgsel efter sikrede pladser til børn og unge. For det andet den pr. 20. maj 2010 vedtagne lov om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service (sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar på det specialiserede socialområde). Lovændringen træder i kraft den 1. august 2010. Ændringen betyder, at det fremadrettet som udgangspunkt er den oprindelige opholdskommune, der fortsat er handlekommune for en borger, der modtager tilbud efter lov om social service, selvom opholdskommunen skifter.

Specialisering

De senere års ønske om selvforsyning forstærkes i de kommende år, herunder i stigende grad i forhold til tilbud til borgere med senhjerneske, sindslidelser eller autisme. Udviklingen peger i retningen af oprettelse af flere - mindre - tilbud i kommunerne til disse borgere med specielle og komplekse problemstillinger. Der er også flere kommuner, der selv ønsker at varetage behandling af misbrugere.

I de igangværende og kommende ændringer af pladsudbud og visitationspraksis er rammeaftalens parter enige om, at der fortsat skal tilbydes specialiserede tilbud til borgerne i Syddanmark. Det gælder tilbud til handicappede børn, mennesker med handicap indenfor autismspektret, senhjerneske, sindslidelser eller misbrug samt til udviklingshæmmede med supplerende handicap.

En specialiseret indsats med et højt fagligt niveau, der tilgodeser den enkeltes særlige behov, kan understøttes af et øget samarbejde mellem udbyderne, f.eks. i form af vidensdeling om faglig udvikling. Udbyderne er opmærksomme på etablering af et fagligt relevant samarbejde med andre aktører af hensyn til den faglige og økonomiske bæredygtighed i tilbuddene.

Udvikling af rammeaftalesamarbejdet

Der er en stigende klarhed om, at behovet for koordinering af tilbuddene på det sociale område er størst for de mest specialiserede tilbud. Det er en svaghed ved den nuværende rammeaftale, at

den kun omfatter en del af det specialiserede socialområde, og ikke mindst at der fremadrettet vil være en stigende andel af specialiserede tilbud, der falder udenfor den nuværende rammeaftale. Tilsvarende omfatter rammeaftalen tilbud, hvor der er begrænset behov for tværgående koordinering. Der er derfor behov for at tage stilling til, hvordan fremtidens rammeaftaler i højere grad kan tilgodese behovet for koordinering af det specialiserede socialområde. Dialogen herom er allerede aftalt i Det Administrative Samarbejdsforum. Dette vil ske i sammenhæng med drøftelser af konsekvenserne af den forventede overflytning af koordineringsopgaven fra regionerne til kommunerne. I regeringens økonomiaftale med kommunerne for 2011 er aftalt, at regeringen fremsætter lovforslag, der forenkler de sociale rammeaftaler og giver kommunerne ansvaret for koordineringen.

Temaer der drøftes i 2011

En række af de faglige problemstillinger og udviklingsbehov, der er beskrevet i de kommunale redegørelser og Regionens vurderinger, er behandlet i tidligere fokusområder. Der er enighed om at følge op på de anbefalinger, der er givet, eksempelvis om indsatsen overfor borgere med massive støttebehov samt grupperne af udsatte borgere i Syddanmark (jævnfør anbefalinger fra sidste års fokusområder).

På baggrund af de udviklingslinjer og udfordringer, der tegner sig i Syddanmark på det specialiserede socialområde vil Det Administrative Samarbejdsforum i 2011 drøfte følgende temaer:

Den fremtidige koordinering af det specialiserede socialområde

Såfremt lovforslag om forenkling af de sociale rammeaftaler og overflytning af koordineringsopgaven til kommunerne (jævnfør økonomiaftalen for 2011) vedtages, vil Det Administrative Samarbejdsforum drøfte konkrete praktiske forhold omkring overdragelse af oplysninger og systemer fra regionen til kommunerne, der kan anvendes i den fortsatte koordinering af det specialiserede socialområde.

Kapacitet på rammeaftalens tilbud

Det Administrative Samarbejdsforum vil i 2011 følge kapacitetsudviklingen på det specialiserede socialområde, herunder også udbygningsplanerne udenfor rammeaftalen, da dette også har betydning for tilbud omfattet af rammeaftalen. Der vil også være opmærksomhed på ledige pladser. Det Administrative Samarbejdsforum aftaler, hvordan man konkret vil belyse området.

Eventuel etablering af specialiserede tilbud til børn og unge med psykiatriske lidelser samt børn og unge med misbrug

Det Administrative Samarbejdsforum vil i dialog med relevante aktører drøfte, hvorledes behovet for specialiserede tilbud til børn og unge med psykiatriske lidelser samt børn og unge med misbrug kan tilgodeses.

Effektivisering og innovation på det specialiserede socialområde

Der er ønske om at udbrede gode eksempler på effektivisering og innovation på det specialiserede socialområde til gensidig inspiration for udbydere i Syddanmark. Formålet er at bidrage til, at udgiftsudviklingen på det specialiserede socialområde i videst muligt omfang reduceres ved anvendelse af mere hensigtsmæssige arbejdsgange og udvikling i opgaveløsningen. Det Administrative Samarbejdsforum drøfter eventuelle fælles initiativer.

Konsekvenser af ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service (sammenhæng mellem visitationskompetence og finansieringsansvar)

Det er relevant at være opmærksom på konsekvenserne af den nye lov, der træder i kraft den 1. august 2010, herunder de administrative konsekvenser af lovændringen. Det Administrative Samarbejdsforum vil følge udviklingen.

2. Vurdering af fremtidige behov

Udgangspunktet for vurderinger af fremtidige behov er de kommunale redegørelser. I bilag 1 er der et udførligt sammendrag af de kommunale redegørelser. Heraf fremgår, hvilke justeringer af kapaciteten de enkelte udbydere enten har besluttet eller planlægger at gennemføre. I dette kapitel opsummeres, hvilke udviklingsbehov der er peget på, og det vurderes, om der er grund til særlig opmærksomhed på kapaciteten på de enkelte områder. På www.socialportalsyd.dk under Rammeaftale 2011, findes de kommunale redegørelser i deres fulde udstrækning.

Redegørelserne er udarbejdet i foråret 2010 og indmeldt den 1. maj 2010 og der vil i mange kommuner ske en konkretisering af planerne på området i forbindelse med budgetprocessen. Hvad angår ændringer i normeringer, udover de der er indmeldt i forbindelse med rammeaftalen, skal disse behandles som beskrevet i bilag 5 om justeringer af rammeaftalen.

Kommunerne har forskellige tilgange til, hvilke informationer og planer, man medtager i de kommunale redegørelser. Nogle kommuner indmelder oplysninger om hele det specialiserede socialområde, mens andre kommuner alene indmelder oplysninger om de dele af socialområdet, der er omfattet af rammeaftalen. Der er også forskel mellem kommunerne på, om det indmeldte er politisk besluttet eller om det er planer, der endnu ikke er politisk godkendte.

Foruden de kommunale redegørelser har Region Syddanmark tilkendegivet, hvilke udviklingstendenser og behov, man vurderer gør sig gældende på de enkelte områder.

Socialt truede børn og unge (SEL § 67, stk.3)

Behov for udvikling

I redegørelserne peges der på:

Problemer når unge skal "tilbageføres" til en sikret plads fra f.eks. socialpædagogiske opholdssteder på grund af manglende pladser. Dette betyder, at det er svært at skabe en sammenhængende plan for de unge. Der efterspørges derfor et øget antal pladser f.eks. "bufferpladser", der er reserveret til disse unge, samt en mere hensigtsmæssig forvaltning af de eksisterende pladser.

Vurdering

Det vurderes, at de planlagte etableringer af 10 ekstra sikrede pladser i Syddanmark (herunder 5 midlertidige pladser) og yderligere pladser i de øvrige regioner vil imødekomme behovet for flere pladser, blandt andet som følge af nedsættelsen af den kriminelle lavalder fra 15 år til 14 år. Målet er at nedbringe antallet af afvisninger på de sikrede institutioner, så børn og unge fremadrettet ikke som nødløsning placeres i almindelige fængsler.

Handicappede børn og unge, SEL §§ 32, 36 og 67, stk. 2

Behov for udvikling

I redegørelserne peges der på:

Problemer med kapaciteten på autismeområdet. Der peges bl.a. på, at der er ventelister på pladser til unge autister, der er behov for bedre mulighed for akutanbringelser, og at der er en gruppe unge med organiske udviklingsforstyrrelser inden for autismespektret, det er vanskeligt at finde de rette tilbud til.

Behov for flere pladser til unge med psykiatriske lidelser f.eks. i form af intensive dagtilbud. Region Syddanmark skønner, at der i samarbejde med kommuner og Børne- og Ungepsykiatrien er behov for at etablere 3 til 4 døgnpladser til unge med psykiatriske lidelser.

At det er en udfordring for tilbuddene at rumme børn med mange diagnoser,

Behov for at kvalificere unge handicappedes overgang til voksenlivet samt behov for fritidstilbud til unge, der ikke længere får tilbud gennem skolesystemet.

Vurdering

Samlet set er der en række ombrydninger i kommunernes tilvejebringelse af tilbud til handicappede børn og unge. Det er derfor nødvendigt at have fokus på kapacitetsudviklingen, så der hverken bliver over- eller underkapacitet på området.

Udviklingshæmmede

Behov for udvikling

I redegørelserne peges bl.a. på behov for:

- botilbud specifikt rettet mod unge udviklingshæmmede i aldersgruppen 18-25 år
- Botilbud med døgndekning på Fyn til borgere med massive støttebehov og med mulighed for en indkøringsperiode i aflastning, så der sker en langsom tilvænning til et mere permanent tilbud efter § 108
- flere pladser til kriminelle udadreagerende borgere
- små botilbud til borgere, som har brug for intensiv skærmning på grund af massiv, udadreagerende adfærd
- særlige tilbud til udviklingshæmmede, der også har en svær sindslidelse

Vurdering

Samlet set er der en række ombrydninger i kommunernes tilvejebringelse af tilbud til udviklingshæmmede. Det er derfor nødvendigt at have fokus på kapacitetsudviklingen, herunder i særlig grad belægningsgraden på tilbuddene.

Personer med autisme, ADHD, DAMP og lignende

Behov for udvikling

I redegørelserne peges der på:

Behov for flere pladser til personer indenfor autismspektret på grund af den stigende tilgang fra børne- og ungeområdet, herunder behov for botilbud til personer med Aspergers Syndrom.

Vurdering

Der er fortsat en tendens til stigende efterspørgsel efter tilbud til borgere med handicap indenfor autismspektret og en række planlagte udbygninger af tilbud for at imødekomme behovet. Kapaciteten på området bør fortsat følges.

Fysisk handicappede

Behov for udvikling

Der er ikke peget på specifikke behov.

Vurdering

Der er på baggrund af indmeldingerne i de kommunale redegørelser ikke behov for særligt fokus på området.

Senhjerneskedede

Behov for udvikling – nye tilbud og udvikling af gamle

I redegørelserne peges der på:

Behov for flere tilbud til senhjerneskedede, samt bedre muligheder for udredning, når borgere med hjerneskeude udskrives fra sygehusene.

Behov for et tilbud til personer med multipel sklerose hvilket kommunen arbejder på at etablere.

Vurdering

Samlet set er der en række ombrydninger i kommunernes tilvejebringelse af tilbud til borgere med senhjerneskeuder samt en forventning i flere kommuner om behov for flere pladser. Det er derfor nødvendigt at have fokus på kapacitetsudviklingen, herunder i særlig grad belægningen på tilbuddene.

Sindslidende

Behov for udvikling – nye tilbud og udvikling af gamle

I redegørelserne peges der bl.a. på behovet for:

- en klar analyse af behovet for tilbud til unge med sindslidelse, ADHD og misbrug
- behov for et særligt tilrettelagt tilbud til en lille gruppe særligt vanskeligt stillede sindslidende
- behov for et tilbud til unge sindslidende i alderen 17-25 år

Vurdering

Samlet set er der en række ombrydninger i kommunernes tilvejebringelse af tilbud til borgere med sindslidelser samt en forventning i flere kommuner om behov for flere pladser. Det er derfor nødvendigt at have fokus på kapacitetsudviklingen, herunder i særlig grad belægningen på tilbuddene.

Hjemløse mv.

Behov for udvikling

Der er ikke peget på specifikke behov.

Vurdering

Der er på baggrund af de kommunale redegørelser ikke behov for yderligere fokus på området.

Voldsramte kvinder.

Behov for udvikling

Der er ikke peget på specifikke behov.

Vurdering

Der er på baggrund af de kommunale redegørelser ikke behov for yderligere fokus på området.

Stofmisbrugere

Behov for udvikling

I redegørelserne peges der bl.a. på:

- behov for tilbud, hvor der er fokus på afgiftning og tilbagefaldsbehandling
- behov for alternative boformer, herunder sociale døgnpladser, midlertidige boliger og udslusningsboliger
- behov for tværgående samarbejdsrelationer med erfaringsudveksling og drøftelse af nye ideer til behandlingstilbud i forhold til børn og unge med misbrug
- behov for at se på kapaciteten af de eksisterende tilbud og tilgængeligheden i kommunerne, ligesom der er behov for en konkret kortlægning af samtlige offentlige behandlingstilbud både indenfor og udenfor regionen
- da behandlingspsykiatrien forudsætter stoffrihed, ønskes et tilbud, som skal være målrettet det stigende antal voksne borgere med dobbeltdiagnoser eller personlighedsforstyrrelser, som via tilbuddet kan blive stoffrie og efterfølgende blive udredt og behandlet

Vurdering

Der er på baggrund af de kommunale redegørelser ikke behov for særligt fokus på kapaciteten på området. Det anbefales, at udbyderne lokalt fortsat vurderer konkrete samarbejder og arbejder

med faglige fokuspunkter med afsæt i de anbefalinger, der er givet i fokuserbejdsgruppens "udsatte-rapport" fra 2009/2010.

Hjælpeområdet

Behov for udvikling

I redegørelserne peges der på:

Behov for undervisning af kommunale sagsbehandlere på syns- og høreområdet samt undervisning i produktgrupper og nye produkter. Det ville være ønskeligt, at CRS varetager afprøvning og relevans-vurderinger for målgruppen. Undervisningen kunne med fordel varetages af CRS som en abonnementsydelse.

Vurdering

Der er på baggrund af de kommunale redegørelser ikke behov for yderligere fokus på området .

Folkeskoleloven § 20 stk. 3 - specialpædagogisk bistand til førskolebørn samt specialundervisning af børn og unge

Området omfatter lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud for børn og unge under 18 år. I Syddanmark drejer det om tilbud på Center for Høretab. Kommunerne kan ikke være udbydere af denne type tilbud. Region Syddanmark har besluttet at fusionere Center for Høretab med Nyborgskolen, der ligeledes er et lands- og landsdelsdækkende dækkende tilbud til hørehæmmede.

Behov for udvikling

Der efterspørges flere netværksgrupper på området samt korte kurser om målgruppen for lærere og pædagoger.

Vurdering

Der er på baggrund af de kommunale redegørelser ikke behov for yderligere fokus på området lokalt, idet koordineringen af området fortsat også sker på landsplan.

Specialundervisning for voksne (§ 1 stk. 3 tale, høre eller syn)

Behov for udvikling

Der er ikke peget på specifikke behov.

Vurdering

Der er på baggrund af de kommunale redegørelser ikke behov for yderligere fokus på området lokalt, idet koordineringen af området fortsat også sker på landsplan.

3. Fælles visioner, mål og principper - 2010 til 2013

Kommunerne i Syddanmark og Regionen arbejder for følgende overordnede vision i rammeaftalen:

Vision

Samarbejdet via rammeaftalen skal understøtte en fortsat udvikling på det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet til gavn for borgerne i Syddanmark

Mål

De mere konkrete mål for rammeaftalen er, at:

- Borgerne får tilbud af høj kvalitet og med den specialisering, de har behov for, så tæt på familie og netværk som det er muligt
- Borgerne skal sikres de bedst mulige løsninger uafhængigt af, hvem der driver det enkelte tilbud
- Ventetider til tilbuddene skal minimeres mest muligt, og der skal være synlighed og dialog om ventetider på tværs af kommuner
- Som minimum bør tilbydes et midlertidigt tilbud ved akutte behov
- Kvalitet og udvikling i tilbuddene sikres gennem faglig udvikling og netværk samt via erfaringer og ønsker fra brugere og pårørende. Målet er, at alle tilbud opfylder god praksis på området
- Der er fokus på, hvordan man sikrer og tiltrækker fagligt kvalificerede medarbejdere til området
- Forsyningssikkerheden varetages i form af dynamiske kapacitetsjusteringer, så der sikres adgang til en bred vifte af bo-, dag-, specialundervisnings- og specialrådgivningstilbud
- Der er fokus på driftssikkerhed, effektiv drift og sammenlignelighed af tilbuddene såvel i forhold til indhold som økonomi

Principper

Der er enighed om følgende principper for samarbejdet:

- Der er lige adgang for alle borgere i Syddanmark til alle tilbud omfattet af rammeaftalen
- Der er sammenhæng i de forskellige tilbud, som den enkelte borger tilbydes - også på tværs af udbydere, myndigheder og fagområder

- Borgerhensyn skal gå forud for forvaltningshensyn
- Det er et fælles ansvar at samarbejde om at tilvejebringe tilbud til borgere, som det kan være vanskeligt at finde et tilbud til
- Alle udbydere er forpligtet til at administrere det enkelte tilbud til alles bedste
- Ændringer i udbud eller efterspørgsel efter tilbud skal drøftes så tidligt som muligt mellem udbyder og efterspørger
- Bilaterale aftaler om tilbud bør tage hensyn til muligheden for hensigtsmæssig opgaveløsning for kommunerne som helhed

Der er stor overensstemmelse mellem ovennævnte mål og principper og de mål og principper, der er fastlagt i den samarbejdsaftale, som kommunerne i Syddanmark har indgået. Der skal løbende sikres udvikling og en hensigtsmæssig sammenhæng mellem rammeaftalen og den kommunale samarbejdsaftale.

Det er et væsentligt succeskriterium for rammeaftalen, at kommunerne via dialog og samarbejde anvender rammeaftalen som planlægningsværktøj i forhold til at sikre tilbud til kommunens borgere. Rammeaftalesamarbejdet i Syddanmark har både faglige og økonomiske dimensioner.

Der er i regi af rammeaftalen indgået aftaler og konkrete samarbejder mellem de 23 parter i rammeaftalen, som på hver sin måde understøtter realiseringen af målene.

4. Konkrete samarbejder i rammeaftalen og vurdering af samarbejdet

Samarbejdet om rammeaftalen og forslag til udvikling af samarbejdet

En mere udførlig gengivelse af kommunernes vurdering af rammeaftalen, samarbejdet om den og forslag til forbedringer findes i bilag 1.

Samarbejdet om udarbejdelse af rammeaftalen foregår primært i Det Administrative Samarbejdsforum samt i underarbejdsgrupper om f.eks. retningslinjer for udarbejdelse af de kommunale redegørelser og om takstprincipper.

Rammeaftalesekretariatet har afholdt individuelle møder i maj 2010 om de kommunale redegørelser med en række kommune og i juni 2010 har der været fælles dialogmøder med kommunerne i Syddanmark om udkastet til Rammeaftale 2011.

Der er en velfungerende proces i Det Administrative Samarbejdsforum med hensyn til at træffe beslutninger og sætte initiativer i gang med udgangspunkt i rammeaftalen. Samarbejdet mellem Det Administrative Samarbejdsforum, KKR-sekretariatet og rammeaftalesekretariatet er godt med en hensigtsmæssig sparring og fælles forståelse for, hvordan indholdet i rammeaftalen skal udformes.

Der er et velfungerende samarbejde om taksterne på det specialiserede socialområde, herunder om fokus på takstudviklingen for de sociale tilbud. De gennemførte takstanalyser giver et kvalificeret afsæt for drøftelser af udviklingen i omkostningerne på det specialiserede socialområde og desuden et indblik i, hvilke områder der eventuelt er behov for at sætte særligt fokus på.

Faglige netværk

I regi af rammeaftalen eksisterer der en række faglige netværk omkring indsatsen for forskellige målgrupper. De faglige netværk er tværgående og åbne for medarbejdere i kommuner, region og fra private tilbud.

Formålene med de faglige netværk er at:

- understøtte og videreudvikle faglige miljøer og faglig sparring mellem tilbud
- give input til de årlige kommunale redegørelser og rammeaftalen vedrørende kapacitet, udviklingstendenser og behov indenfor konkrete fagområder/målgrupper
- drøfte og samarbejde om metodeudvikling, udviklings- og forskningsprojekter, kvalitetsudvikling og evaluering

To netværk er blevet nedlagt i 2009, henholdsvis netværket vedrørende særligt vanskeligt stillede sindslidende og netværket vedrørende domfældte udviklingshæmmede. I begge tilfælde var vurderingen at der ikke længere er samme behov som tidligere for netværkene. Formanden for samrådet for udviklingshæmmede lovovertrædere, der også var tovholder for netværket for de domfældte, vil løbende informere og indkalde til møder, når der opstår behov for dette.

Til Rammeaftale 2011 er der kommet tilbagemeldinger fra 2 faglige netværk – netværket for senhjerneskadede og netværket for handicappede børn. Det Administrative Samarbejdsforum har formidlet netværkenes tilbagemeldinger til de syddanske kommuner i vinteren 2010 til brug i kommunernes arbejde med de kommunale redegørelser. Tilbagemeldingerne kan læses i bilag 6.

I Syddanmark er der netværk vedrørende:

- Handicappede børn
- Særligt udadreagerende børn og unge
- Hjemløse samt stof- eller alkoholmisbrugere
- Mennesker med senhjerneskader
- Magtanvendelse
- Mennesker med autisme/handicap indenfor autismspektret
- Spiseforstyrrede

Status på de faglige netværk drøftes løbende i Det Administrative Samarbejdsforum.

Der er opbakning til at støtte den fortsatte udvikling af netværkene som et redskab til at styrke og udvikle de faglige miljøer i Syddanmark. Der er nedsat en arbejdsgruppe til at understøtte de faglige netværk og udbyttet af netværkenes arbejde. Netværkene har fået tildelt midler til arrangementerne fra den pulje, der er afsat til netværkene i rammeaftalen. Ansøgning om puljemidler behandles af den fælles Arbejdsgruppe for de faglige netværk.

Det er muligt løbende at tilmelde sig de faglige netværk. Yderligere oplysninger herom samt information om de enkelte netværk findes på <http://www.socialportalsyd.dk/wm210691>.

Fokusområder

Fokusområder, der er afsluttet siden indgåelse af Rammeaftale 2010 eller som der aktuelt arbejdes med

- Handicappede børn og unge (afsluttet)
- Udsatte-området, herunder hjemløse og personer med sociale problemer, voldsramte kvinder og misbrugere (afsluttet)
- Praksis ved særforanstaltninger og enkeltmandsprojekter
- Kapacitet på rammeaftalens tilbud – ventelister og ventetider

Det Administrative Samarbejdsforum aftaler efter afslutning af hver fokusarbejdsgruppes arbejde, hvordan der eventuelt skal følges op på anbefalingerne fra arbejdsgrupperne. Resultaterne af fokusgruppernes arbejde formidles til kommunerne, andre relevante aktører og Regionens driftsafdelinger til inspiration og med henblik på mulig opfølgning.

Mere information om fokusområder kan findes på <http://www.socialportalsyd.dk/wm223389> og i bilag 6.

Udvikling og fastholdelse af faglig viden og kvalitet

Der er behov for fortsat kvalitetsudvikling på de sociale tilbud og på specialundervisningstilbud. Der arbejdes både i kommuner og i Regionen med initiativer til at styrke kvaliteten.

I forhold til specialfaglig viden og kompetencer kan den enkelte udbyder have behov for at samarbejde med andre om fælles uddannelse for at sikre den faglige udvikling. Der er behov for løbende at fastholde og udvikle specialviden blandt andet i forhold til nye medarbejdere. Kompetenceudvikling er både med til at sikre en høj faglighed, et godt arbejdsmiljø og attraktive arbejdspladser for medarbejderne. Organiseringen af fælles uddannelses tiltag kan ske ved, at en kommune eller Regionen påtager sig at koordinere planlægning og afvikling af uddannelses tiltagene. Finansieringen af aktiviteterne sker ved deltagerbetaling.

Regionen fortsætter implementeringen af kvalitetsmodellen på socialområdet, hvor der også er mulighed for at interesserede kommuner kan deltage, eventuelt i delelementer af kvalitetsmodellen.

Fokusarbejdsgruppen vedr. handicappede børn har nedsat en kursusgruppe, der skal arbejde med at arrangere kurser/temadage til personale, der arbejder med målgruppen. Netværket for senhjerneskadede har udviklet et målrettet uddannelsesforløb, der udbydes af uddannelsesinstitutioner både i den jyske og fynske del af Syddanmark.

Arbejdsgruppen for de faglige netværk kan bistå de faglige netværk med at planlægge og formidle eventuelle fælles kurser i det omfang, det ønskes.

Fælles Samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere

Kommunerne i Syddanmark har sammen med regionen nedsat et Samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere. Rådet består af 7 faste medlemmer og udtaler sig vejledende om sanktionsformer og retsfølger for udviklingshæmmede lovovertrædere til politi og statsadvokaturer. Regionen varetager sekretariatsfunktionen for samrådet.

Det Fælles Samråd i Syddanmark er gjort permanent fra 2010.

Samrådet er finansieret som abonnementsordning – det vil sige, at kommunerne betaler et fast beløb årligt pr. borger i den enkelte kommune. Det er en frivillig aftale, som alle kommuner har tilsluttet sig. Nærmere beskrivelse af modellen findes på <http://www.socialportalsyd.dk/wm210687>.

Tilsyn med udviklingshæmmede lovovertrædere

Regionen organiserer og udfører tilsyn med udviklingshæmmede med dom på kommunernes vegne. Tilsynene udføres af medarbejdere fra tre regionale og ét kommunalt botilbud.

Tilsynet udgår fra fire botilbud, hvor mange af de anbragte udviklingshæmmede lovovertrædere bor. Tilsynet har til formål at sikre, at den dømte overholder dommens vilkår, ikke begår ny kriminalitet, samt sætte en positiv udvikling i gang. Der er aftalt retningslinjer for tilsynets tilrettelæggelse, gennemførelse samt samarbejdsformen med kommunerne. Kommunernes myndighedsansvar er fastholdt gennem aftalen. Der er tale om en frivillig aftale, som alle kommuner er tilsluttet – Nyborg og Faaborg-Midtfyns Kommuner dog efter konkret aftale om den enkelte borger.

Nærmere beskrivelse af tilsynet findes på <http://www.socialportalsyd.dk/wm210687>. I 2009 er der udarbejdet en tilsynsplan, der har været i høring i kommunerne. Formålet er at skabe tættere samarbejde mellem kommuner og de tilsynsførende og dermed sikre, at der fra tilsynets start er taget optimalt hånd om de berørte borgere. Når et nyt tilsyn startes op, udarbejder den tilsynsførende en tilsynsplan med relevante oplysninger om den udviklingshæmmede og sender planen til kommunen. Dette trådte i kraft den 1. august 2009. Indtil videre er det indtrykket, at tilsynsplanerne fungerer tilfredsstillende.

Specialrådgivning og konsulentfunktioner

Kommunerne yder specialrådgivning og konsulentbistand i det omfang, der er efterspørgsel efter ydelserne. Regionen kan tilsvarende yde selvstændig specialrådgivning og konsulentbistand i tilknytning til de tilbud, der drives af Regionen. Disse ydelser finansieres efter aftale mellem udbyder og kommune.

En række tilbud har indgået leverandøraftaler med VISO. For yderligere oplysninger om VISO-leverandører henvises til Styrelsen for Specialrådgivning og Social Service, www.servicestyrelsen.dk.

5. Fælles aftaler

Kommunerne og Regionen har en fælles interesse i et godt og smidigt samarbejde med fælles og gennemskuelige retningslinjer for tilbuddene i Syddanmark, så borgerne tilbydes de relevante tilbud. På en række områder som eksempelvis takstberegning, tildeling af ledige pladser og ventelister er der derfor aftalt fælles retningslinjer og procedurer. Med den fælles vision og de fælles mål i kapitel 3 er det et ansvar for alle kommuner og regionen at sikre, at brugerne sættes i centrum for samarbejdet. Samtidig påhviler der kommuner og region en forpligtigelse til at sikre såvel faglig udvikling som økonomisk effektivitet.

Anvendes et tilbud, der er omfattet af rammeaftalen, er der enighed om, at det er de vilkår og aftaler herunder takstprincipper i den region, hvor tilbuddet er beliggende, som gælder.

Håndtering af pladser, ventelister og forpligtelser

Ledige pladser og håndtering af ventelister

Udbyderen har dispositionsretten over ledige pladser. Den enkelte kommune og Regionen har forpligtet sig til at vurdere Den Koordinerede Venteliste, inden der indskrives borgere til et tilbud, hvor der er en venteliste. Tildeling af tilbud skal ske ud fra udbyderens vurdering af den enkelte borgers behov, så borgeren med det største behov tildeles pladsen. Hvis flere borgere har samme behov, tildeles pladsen efter længste ventetid. Den enkelte udbyder fastlægger en procedure, der sikrer, at disse hensyn bliver varetaget ved disponeringen af ledige pladser.

Hvis belægningen på et tilbud over længere tid har været vigende, har udbyderen pligt til at foretage nødvendige tilpasninger i omkostningerne og søge pladsnormeringen tilpasset.

Akutte behov:

Det er den enkelte kommune, der har ansvaret for at oparbejde et beredskab og en viden, der gør det muligt at håndtere akutte situationer for kommunens borgere. Hvis kommunens eget akutberedskab ikke er tilstrækkeligt, er de øvrige udbydere forpligtet til at samarbejde med handlekommunen om at finde den løsning, der tjener borgeren bedst. Det er handlekommunen, der vurderer, hvornår en situation betegnes som akut.

6 kommuner samt regionen beskriver problemer med at skaffe tilbud i akutte situationer.

De områder, som nævnes er:

- unge med autisme
- personer med senhjerneskode
- sent udviklede eller udviklingshæmmede med komplicerede problemer eller med flere diagnoser samt multihandicappede udviklingshæmmede i aldersgruppen 18-25 samt
- personer, som venter på plads til afgiftning, udredning og behandling, herunder personer med en dobbelt-diagnose problematik
- udviklingshæmmede med dom til anbringelse samt børn og unge med sociale og / eller psykiatriske lidelser, herunder unge, som skal være i en sikret institution i forbindelse med dom til en ungdomssanktion eller unge som skal tilbage til en sikret institution

Den Koordinerede Venteliste

Der er etableret en fælles koordineret venteliste, som omfatter alle tilbud i rammeaftalen. Den Koordinerede Venteliste skal synliggøre ventelister på tilbud på tværs af de enkelte udbydere.

Derudover er Den Koordinerede Venteliste opbygget således, at den enkelte udbyder kan anvende systemet som en ventelistedatabase for egne tilbud generelt.

Udvikling af et ventelistesystem udspringer af et ønske om at give den enkelte sagsbehandler mulighed for i sagsbehandlingen at inddrage den aktuelle ventelistestatus på alle tilbud i Syddanmark. Ventelisten giver den enkelte udbyder et overblik over "flaskehalse" og dermed et planlægningsgrundlag. Desuden giver ventelisten input til rammeaftalen i form af overblik over, om der er behov for at justere kapaciteten af tilbud til konkrete målgrupper.

Det er aftalt, at Region Syddanmark står for udvikling og drift af Den Koordinerede Venteliste. Ventelisten er sat i drift den 1. januar 2009. Anvendelsen af ventelistesystemet er medio 2010 ikke fuldt implementeret i kommunerne og der skal ske en afklaring af, hvilke kommuner, der ønsker at anvende systemet. Dialogen om den videre udvikling og anvendelse af Den Koordinerede Venteliste fortsætter i 2011, herunder også den fremtidige finansiering af systemet. Den nye socialdirektørkreds kan være et relevant forum for drøftelserne.

Koordinering med kommunale aftaler på området

Konkrete aftaler på det sociale område indgået mellem mere end to kommuner i Syddanmark gøres synlige på www.socialportalsyd.dk. Dette sker for at understøtte en samlet, koordineret og gennemsigtig indsats på det sociale område og specialundervisningsområdet.

Det omfatter således KKR's samarbejdsaftale i Syddanmark, entreprenøraftalerne på Fyn, samt aftalerne for de 4 kommunikations- og hjælpemiddelcentraler. Hvis der blandt kommunerne aftales andre samarbejdsaftaler, lægges disse også på socialportalen til fælles orientering.

Justeringer af rammeaftalen

Der er aftalt procedurer for løbende justeringer af rammeaftalen med henblik på at sikre fleksibel tilpasning af tilbuddene.

Der henvises til bilag 5 for en uddybende beskrivelse.

I forbindelse med dialog om Rammeaftale 2011 har kommunerne truffet følgende beslutninger vedrørende overtagelse af tilbud:

Kolding Kommune har truffet beslutning om at overtage Trindvold pr. 1. januar 2011.

Tønder Kommune har besluttet at overdrage Misbrugscenter Sønderjylland i Toftlund til Regionen pr. 1. januar 2011,

Økonomiske aftaler og fælles takstprincipper

Der er nedsat en permanent takstgruppe, som primært har til opgave at udarbejde og fortolke fælles regler og aftaler for takstberegningen til tilbuddene samt følge udviklingen af taksterne mellem årene. Takstgruppen refererer til Det Administrative Samarbejdsforum.

Takstgruppen har forestået udarbejdelse af fælles principper for takstberegningen gældende for alle tilbud omfattet af rammeaftalen. Taksterne fastsættes for et år ad gangen og kan kun ændres som beskrevet i bilag 5.

Udgangspunktet for takstprincipperne er, at social- og specialundervisningstilbuddene skal hvile i sig selv, og tilbuddene må ikke skabe permanent regnskabsmæssigt over- eller underskud. Alle

takster beregnes med udgangspunkt i de gennemsnitlige langsigtede omkostninger for at sikre, at tilbuddene kan sammenlignes.

Der er enighed om, at de konkrete principper skal tage afsæt i:

- Færrest mulige takster
- Færrest mulige tillægsydelse
- Mindst mulig administration

Dette skal sikre, at systemet bliver gennemsigtigt og let at administrere for alle udbydere. Det indebærer blandt andet, at de enkelte takster så vidt muligt skal omfatte så bredt et felt af ydelser, at hyppige forhandlinger af enkelttydelser undgås.

Der henvises til bilag 3 for en uddybende beskrivelse af takstprincipper og aftaler.

Overtagelse af tilbud

En kommune kan overtage tilbud, som geografisk er beliggende i kommunen og som drives af regionen, ligesom en kommune også kan anmode regionen om at overtage et tilbud. Overtagelse af tilbud skal drøftes i forbindelse med indgåelsen af rammeaftalen.

Gældende fra 2011, er der i Syddanmark enighed om, at overtagelser af tilbud sker pr. 1. januar samt at overtagelser sker med minimum 8 måneders varsel, naturligt i forbindelse med indsendelse af de kommunale redegørelser.

Bruger- og pårørendeinddragelse

Rammeaftalen skal indeholde retningslinjer for bruger- og pårørendeinddragelse i de enkelte tilbud². Hvor det giver mening, skal der nedsættes bruger- og pårørenderåd. Dette er tilfældet på hovedparten af tilbuddene. Der kan være tilbud, hvor særlige forhold gør sig gældende, og brugerråd ikke giver mening. Det gælder f.eks. hvor der er tale om borgere med store kommunikationshandicap. Brugerrådene bør inddrages i væsentlige beslutninger, som vedrører brugernes trivsel.

Ifølge gældende lovgivning fastsætter den enkelte udbyder reglerne for bruger- og pårørendeinddragelsen på de tilbud, udbyderen driver. En beskrivelse af tilbuddenes aktuelle bruger- og pårørendeinddragelse kan findes under det enkelte tilbud i Tilbudsportalen på www.tilbudsportalen.dk.

---

² Bekendtgørelse om rammeaftale § 8 og SEL § 16

Årshjul for rammeaftalen

